

Конституція України

системоутворююче джерело земельного права

Першоосновою формування та функціонування національної правової системи є Конституція України

- єдиний нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили,
- який виступає фундаментальним джерелом усіх галузей права, у тому числі й земельного. визначає та закріплює концептуальні засади регулювання земельних відносин.

Цей акт, будучи Основним Законом - містить норми прямої дії.

першою вітчизняною конституцією
вважається Конституція Гетьмана Пилипа
Орлика
Повна назва:

Договір постановлення Прав і вільності війська Запорозького між Ясновельможним паном Пилипом орликом, новообраним князем війська Запорозького, і між генералами, полковниками, а також названими Військом Запорозьким, що за давним звичаєм і за військовими правилами утверджені обома сторонами вільним голосуванням і Ясновельможного князя урочистою присягою підтверджені року від Різдва Христового 1710 Квітня 5 в Бендерах

Конституція в США була схвалена лише в 1787,
конституція Франції та Польщі 1791,
Конституція Російської Імперії 1905 році

Наступним кроком України стали 4 конституції УРСР:
Конституція 1919р. Конституція 1937 р та конституція 1978 р.

Памятний знак Конституции Филиппа
Орлика г.Кристианстад, Швеция.

Конституція України - кілька відносно самостійних груп.

Перша група - **належність земель в Україні.**

ст. 13 **надра, атмосферне повітря, водні, та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу.**

Від імені Українського народу права власника - здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Межі компетенції цих органів визначаються Конституцією України.

Здійснення зазначеного права регулюється актами **чинного законодавства.**

У той же час у ст. 14 (Конституції) встановлено, що **право власності на землю набувається громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.**

В межах кожного адміністративно-територіального утворення **земля може перебувати у власності громадян, юридичних осіб і держави.**

У цьому разі держава виступає **самостійним суб'єктом права власності на землю.**

Ст.142 Конституції - землі у власності територіальних громад сіл, селищ, міст і районів у містах, тобто у **комунальній власності.**

Друга група складають конституційні приписи, які присвячені охороні земель.

Ст. 14 Конституції земля національне багатство, яке перебуває під особливою охороною держави.

Конституція, важливе значення землі у всіх сферах життєдіяльності України та її народу, виділяє землю серед інших природних ресурсів і запроваджує принцип її **особливої охорони, яку здійснює держава.**

Ця охорона має на меті:

- забезпечення раціонального використання земель,
- запобігання необґрунтованому вилученню земель,
- захисту від шкідливого антропогенного впливу,
- відтворення і підвищення родючості ґрунтів,
- підвищення продуктивності земель лісового фонду,
- Забезпечення особливого режиму*

Особливий режим

- використання земель природоохоронного,
- оздоровчого,
- рекреаційного
- історико-культурного призначення.

Третя група - забезпечення гарантування та захист прав громадян на землю як одну з найважливіших функцій держави.

Право приватної власності на землю відображається в Основному Законі крізь призму прав людини (ст. 17 Загальної декларації прав людини 10.12.1948 17:45).

- 1. Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.*
- 2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.*

Ст. 41 Конституції передбачає, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права приватної власності, яке набувається у порядку, визначеному законом, і є непорушним.

Реалізуючи конституційні вимоги щодо гарантування та захисту права приватної власності на землю, ЗК України в розділі V закріплює положення, відповідно до якого держава забезпечує громадянам та юридичним особам рівні умови захисту права власності на цей об'єкт природи та відтворює конституційну норму, за якою власник не може бути позбавлений права на земельну ділянку, крім випадків, передбачених *Кодексом та іншими законами України*.

Самостійну групу утворюють конституційні положення, які визначають основи діяльності та закріплюють компетенцію органів державної влади і місцевого самоврядування та їх посадових осіб у галузі організації використання та охорони земель.

Так, основні напрями діяльності Президента України визначені у ст. 102 Конституції України.

КМ відповідно до Конституції України (ст. 116) вирішує питання державного управління, в тому числі і забезпечення проведення політики у сфері охорони природи, екологічної безпеки та природокористування.

У ст. 142—144 Конституції закріплено положення, які визначають компетенцію органів місцевого самоврядування щодо використання та охорони земель. Принципове значення має ст. 92 Конституції, яка передбачає, що найважливіші суспільні, у тому числі й земельні відносини, зокрема засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, а також відносини екологічної безпеки, повинні регулюватися виключно законами.

Конституційні вимоги щодо регламентації певних видів суспільних відносин, у тому числі і земельних, тільки на законодавчому рівні можуть бути віднесені до окремої групи.

Крім названих конституційних положень, Основний Закон містить і чимало інших норм загального характеру, які є основою для правової регламентації **суспільних земельних відносин.**